

HOSGELDİN

ÜDVÖZLÜNK
TÉGED

Hoe ontwikkelen nieuwkomers taal?

WELCÔME

WELKOM

ласкавô просимô

BON BÎN

Annemiek Louwerse-Boone
LOWAN 5 maart 2026

Hoe ontwikkelen kinderen taal?

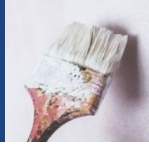
Door ons aangeboren
instinct om te willen
communiceren

Taalgroeimiddelen:

1. Een rijk en betekenisvol aanbod
2. Interactie: uitgebreid gebruiken
3. Feedback op taaluitingen

*Taal is
overal!*

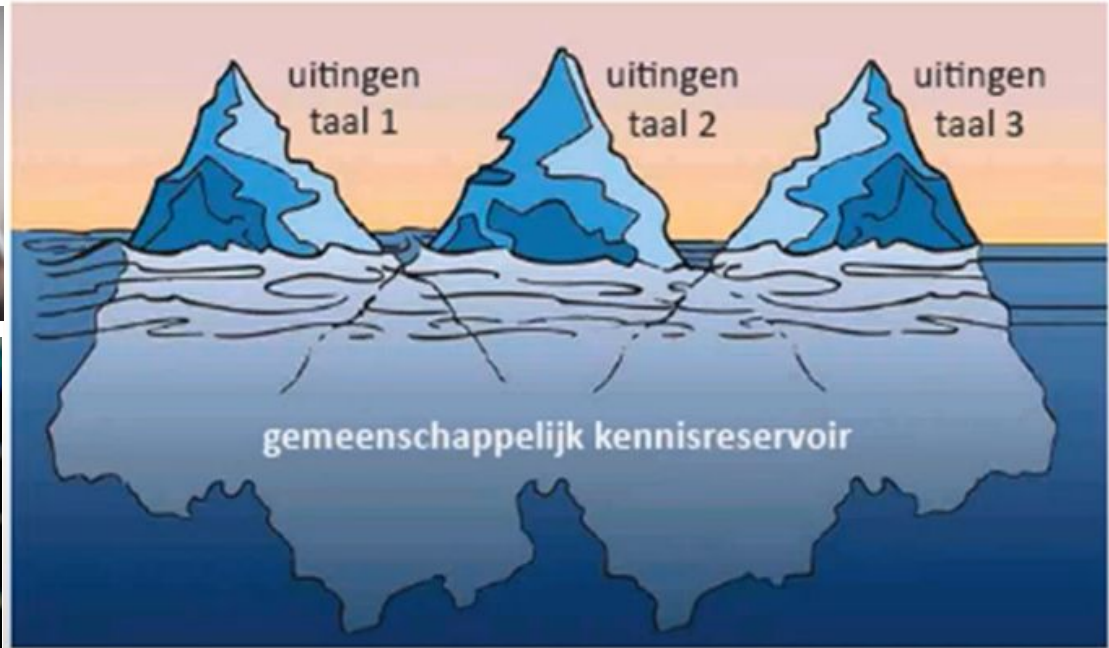
Taalleermechanisme

Uitdagen
en
taalruimte
geven

1. Het kind hoort taal om zich heen en **is geïnteresseerd**;
2. Het kind **produceert** uitgebreid en op eigen initiatief taal;
3. Oei, het kind merkt dat **het niet lukt** om de juiste woorden te vinden;
4. Het kind **gaat letten op** de taalelementen die het nodig heeft;
5. Het kind **ontdekt** wat het nog niet wist en ontwikkelt kennis over taal.

Een taal leer je in interactie met anderen

Het Ijsbergmodel van Jim Cummins

Meertaligheid is een kracht

en er zijn geen redenen om lage verwachtingen te hebben

Zet
ouders
in!

Er is geen enkel bewijs dat meerdere talen spreken negatieve gevolgen heeft voor kinderen:

- ze raken niet 'in de war' door de meerdere talen;
- er is geen grotere kans op cognitieve problemen;
- er is geen grotere kans op taalontwikkelingsstoornissen.

Delarue, 2025

**Nieuwkomers zijn *normale* kinderen
met specifieke onderwijsbehoeften
in de eerste 5 onderwijsjaren in Nederland**

**Richt je niet op 'wat het kind is' maar op wat 'de leerling nodig heeft
om de doelen te behalen'. Pameijer, 2018**

١٠ نيرمت

يلاتال لودجال ايل رظنا
قلضفمل اميرك س يال اتاظن

الاضطال ادع	ق اذملا
ايلاين اف	تتالوكفوش
قلوارفلا	نوميل

الاضطال : ل شمت

قلضفم كظنك ايلين افلا مطن ع ن يذال لاضطال ادع مك

تباجال :

Sevilen Dondurma Çeşidi

Çeşit	Çocuk Sayısı
Vanilyalı	3
Çikolatalı	1
Çilekli	2
Limonlu	4

4 çocuğu göstermektedir.

1 = 4 children

Tabloda verilenlere göre kaç çocuk en sevdiği dondurma olarak **vanilyalı** dondurmayı seçmiştir?

Yanıt: _____

Lievelingssmaken voor ijsjes

Smaak	Aantal kinderen
Vanille	3
Chocolade	1
Aardbei	2
Citroen	4

1 staat voor 4 kinderen

Hoeveel kinderen hebben vanille als lievelingssmaak?

Antwoord: _____

Van uitgebreide intake (mét vertaler!) → beginsituatie

- familie
- land(en) van herkomst (reisgeschiedenis)
- welke talen en wat is de beste taal?
- taalontwikkeling tot nu toe (evt. rode vlaggen TOS)?
- lezen en schrijven in welke taal?
- aantal jaren onderwijs, aanpak, kwaliteit, vakken?
- wat weet en kan de leerling al?
- waar is de leerling goed in, plezier, interesse?
- leefwereld, dagelijkse activiteiten?
- welke verwachtingen hebben de leerling en de ouders?
- welke doelen heeft de leerling?
- ingrijpende ervaringen?
- culturele gewoonten?

Waar kunnen we gesprekken over voeren?

Van welke sterke kanten kan ik gebruik maken?

Hoe kan ik mijn onderwijs afstemmen?

Wat moet ik uitleggen?

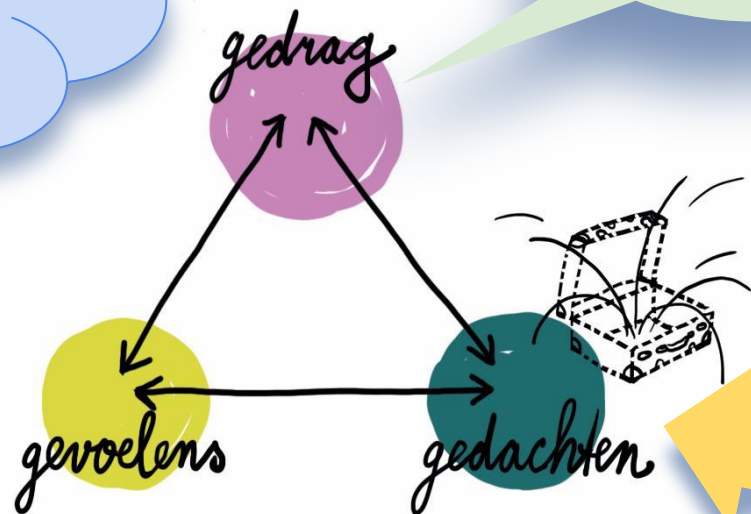
Welke thuistaal kan ik inzetten bij het leren?

Welke doelen kan ik plannen?

Hoe zorgen we dat de leerling zich goed voelt?

Iedereen
kan het!

Mee kunnen doen,
erbij horen, ondersteuning
krijgen, succeservaringen,
gewaardeerd worden,
zicht op ontwikkeling,
iets te kiezen hebben

Helpend
reageren

positieve
ervaringen

Ik voel me veilig en verbonden met de leraar

Social gating,
de motor of de rem
van taalverwerving

de leraar ziet mij
en betreft mij

de leraar
helpt mij

de leraar
heeft
vertrouwen
in mij

de leraar
weet wat ik
nodig heb
om mee te
kunnen doen

de leraar
vindt mij
belangrijk

ik kan
terecht bij
de leraar

de leraar is te
vertrouwen
en komt
afspraken na

de leraar
maakt plezier
met mij

de leraar
begrijpt mij

de leraar
neemt mij
serieus

Werk aan verbinding met de klas

de leerling weet: ik hoor erbij!

Bereid de klas voor: 'gezamenlijke verantwoordelijkheid'

- hoe zou jij het vinden in een ander land?
- wat zou jij dan nodig hebben?
- hoe kunnen we een fijn gevoel geven?
- wat kunnen we doen?
- wat is een fijne plek in de klas?
- wie doet wat?

Wees steeds alert! De leerling is uiterst kwetsbaar. Gaat het nog goed, ontstaan er geen barstjes? Vraag het de leerling!

Help met contact: arrangeer, stimuleer, organiseer, nodig uit, verleid (maar dwing niet!)

Maak de leerling interessant

Aanbod: kwantiteit en kwaliteit in authentieke contexten

Alleen hij zei dat hij van haar hield.
Hij alleen zei dat hij van haar hield.
Hij zei alleen dat hij van haar hield.
Hij zei dat alleen hij van haar hield.
Hij zei dat hij alleen van haar hield.
Hij zei dat hij van alleen haar hield.
Hij zei dat hij van haar alleen hield.
Hij zei dat hij van haar hield, alleen . .

Jim is erg laat. Hij pakt de bus.

Jim is erg laat, **want** hij pakt de bus.

Jim is erg laat, **hoewel** hij de bus pakt.

Jim is erg laat, **dus** hij pakt de bus.

Een complex en geleidelijk proces

Taalgebruik is afhankelijk van de **context**:

- het onderwerp/vak
- de sociale situatie
- de personen waarmee je spreekt
- formeel of informeel
- gesproken of geschreven
- binnen of buiten de klas
- je precieze bedoeling

Oneindig veel mogelijkheden!

Niet makkelijk maken, maar helpen.

1e Kerndoel Nederlands

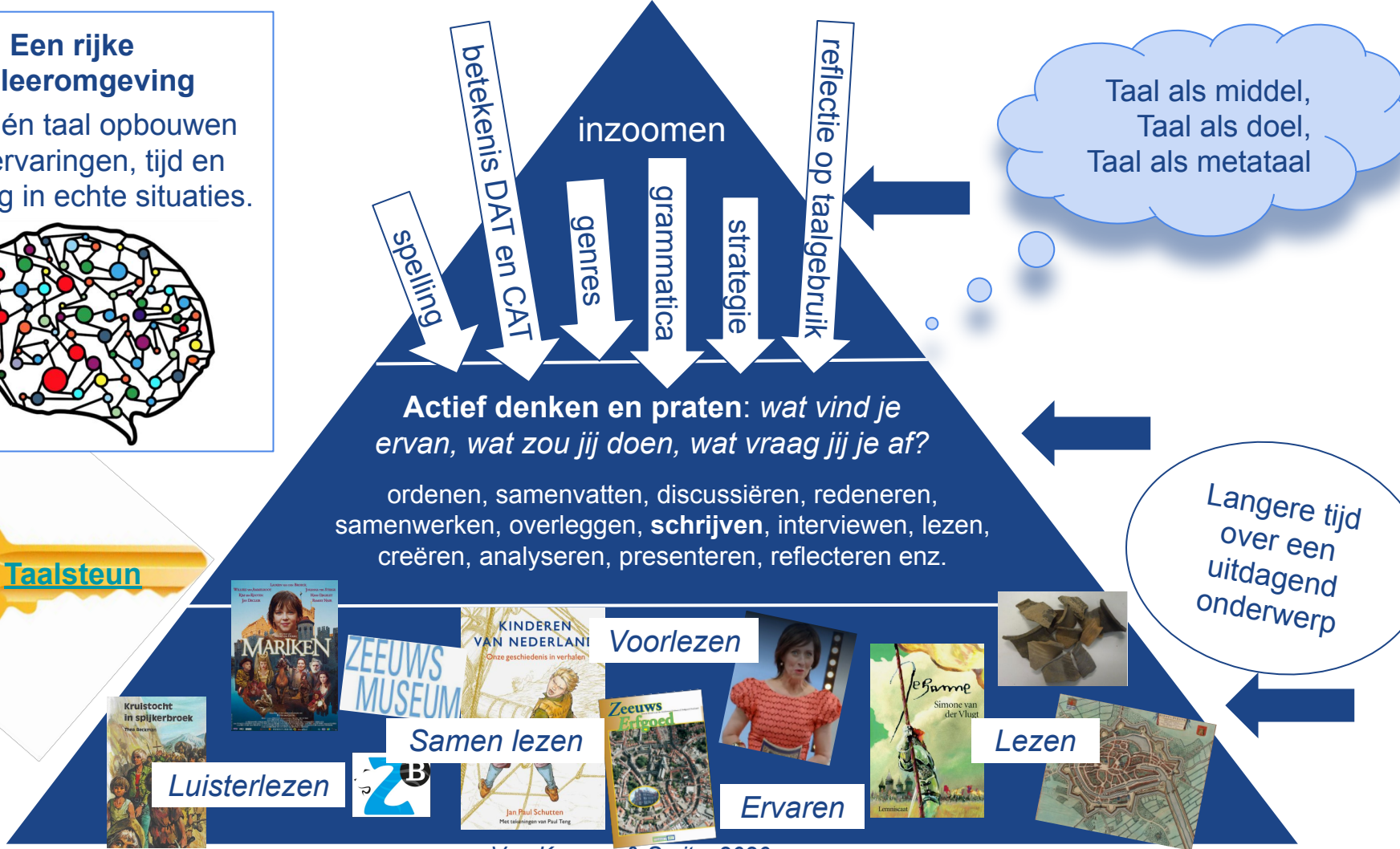
Taal in samenhang én in alle vakken

Langere tijd over 1 onderwerp: taal én kennis opbouwen

Interactie

Een rijke taal leeromgeving

kennis én taal opbouwen
door ervaringen, tijd en
herhaling in echte situaties.

Taal is geen apart vak

Spelling:

Instructie, (in de tekst) op zoek naar betekenisvolle voorbeelden. Hiervan woordpakket maken en aanvullen met herhalingscategorieën. Oefenen en transfer naar schrijfproducten.

Taalbeschouwing:

Instructie en in de tekst op zoek naar voorbeelden, hiermee manipuleren en onderzoeken wat verandering betekent voor de **betekenis**. Toepassen bij spreken, schrijven en lezen.

Gesprekken

voorbeelden, oefening en reflectie.
Discussie, debat, overleg, verkennend gesprek, om te leren, vergaderen, onderhandelen, brainstorm, dialoog, interview, leergesprek, vrij gesprek

Lezen

Voorlezen. Doorlezen in rijke boeken. Werken met tekstsets. Begrip en lezen ondersteunen: hardop Ralfi en/of Ralfi-light lezen, luisterlezen, duolezen, interactie, modelling, preteaching. link

Spreken

voorbeelden, oefening en reflectie.
Doelgericht en samenhangend: beschrijven, verslag uitbrengen, verhaal vertellen, presentatie houden, uitleggen, instructie geven.

Denken onder woorden brengen

voorbeelden, oefening en reflectie.
Ordenen, associëren, vergelijken, tegenstellingen, oorzaak-gevolg relaties, uitleggen, argumenteren, concluderen, reflecteren, redeneren, oplossen, voorspellen

Doelgericht luisteren

voorbeelden, oefening en reflectie.
Instructies, gesprekken, podcast, tv, radio, internet

Schrijven

bij afbeelding/tekening, eigen ervaringen mbt tekst en inhoud, aantekeningen, samenvatten, ordenen, in schema zetten en genres schrijven.
Ondersteunen met voorbeelden, tekstkader, schrijfkaders, thuistaal, interactie. Veel schrijven!

Thema met rijke teksten
woordenschat

In een veilige

worden.

ondersteund

met taal en

experimenteren

kunnen

omgeving

Taal in alle vakken!

De eerste 5 weken in Nederland: wennen en basistaal

Stabiliteit, verbinding maken, veiligheid, duidelijkheid, helpen (**maatje**), betrekken, wennen, klusjes

AANBOD: praat met de leerling, visualiseer, benoem wat je doet, wijs aan, herhaal, vertaal, oefen

TPR:
routines
klastaal

AANBOD snel leren lezen: klanken horen/uitspreken, leeshandeling, voor-koor-door, RALFI, veel lezen

doelen

TAALPRODUCTIE: stille periode, thuistaal gebruiken, **gesprekken mét context**, herhalen

TAALPRODUCTIE: **veiligheid**, betrekken, uitdagen, standaardzinnnetjes/kernwoorden, voor/nazeggen

FEEDBACK: reageren, bevestigen, parafraseren/hertalen, verhelderen, pas op met verbeteren!

Spreekdurf!

De thuistaal

Uitdagen tot gesprek

informatie

niet
dwingen!

*Als je laagtaalvaardige
kleuters optimale kansen wilt
bieden,
zet zoveel mogelijk krachtige
middelen tegelijk in!*

1. Schep een rijke talige taalleeromgeving

2. Doe mee als speelmaatje, dus zonder controle vragen

3. Sluit aan bij het T1 leven van het kind

Cultuur!

4. Ga direct communicatie aan, verwoord wat een kind doet

5. Schep ruimte en inhoudelijke uitdaging

6. Gebruik verbazing en prikkelende beweringen

7. Geef impliciete feedback en ga door met de communicatie

8. Bied vaste zinnenetjes aan

9. Wees eens wat minder hulpvaardig, qua taal en handelen

10. Maak een probleem!

Na 5 weken: kennis én taalontwikkeling

Taal in
samenhang
én in alle
vakken

Meedoen met de activiteiten van de groep met behulp van taalsteun, en veel (zelf)vertrouwen

Wat heeft de
leerling nodig
om actief mee te
kunnen doen?

AANBOD: uitdagend, voorlezen, teksten/boeken lezen, thema, doelen stellen, herhalen, CAT

AANBOD: tekstsets, inzoomen op: betekenis, uitspraak, zinnen, woordvormen, spelling, genre enz.

TAALPRODUCTIE: échte vragen naar ervaringen, mening, hoe, waarom, tekst-, hoofd- en hartvragen

Van met veel context naar context afbouwen en meer abstracte taal

spreken en
schrijven!

PRODUCTIE: over het aanbod, uitdagen, samen nadenken, coöperatief, thuistaal, DAT én CAT

Geen goed/fout-vragen

FEEDBACK: reageren, parafraseren, verduidelijken, verhelderen, (vragen te) verbeteren

Preteaching

De taalontwikkellende leraar - de Combilist (Damhuis, 2016)

De leraar:

1. Brengt interessant en uitdagend onderwerp in
 - Geen goed of fout!
2. Vraagt naar mening, ervaring, idee, oplossing, hoe, waarom
3. Zorgt voor een veilige sfeer
4. Is écht geïnteresseerd
5. Reageert vooral non-verbaal *wacht met reageren*
6. Neemt de tijd
7. Stimuleert om door te gaan met vertellen
8. Vraagt door
9. Vraagt leerlingen op elkaar te reageren
10. Helpt bij taalnood: noemen, uitleggen, visualiseren, vertalen
11. Geeft feedback:
 - bevestigen: non-verbaal, compliment
 - verhelderen: interpretatie verifiëren, samenvatten
 - parafraseren: compact, helder, correct
 - verbeteren: pas op voor beperkende spreekdurf!

De leerling

1. Durft te praten
2. Begrijpt wat de anderen zeggen en bedoelen
3. Wijl zijn/haar bedoeling duidelijk maken
4. Gebruikt de gelegenheid om iets te zeggen
5. Geeft uitgebreide antwoorden
6. Gaat in op opmerkingen van anderen
7. Verwoordt complexe cognitieve taalfuncties
8. Gaat bij feedback door met verwoorden
9. Neemt feedback van de leraar over

Taal in
alle
vakken!

Ja maar in de natuur in mijn land wij pakken de water uit de natuur.

Inzoomen op
taal binnen de
context

**Woordrijen
aanbieden
werkt niet:**

Het kost veel tijd,
het belast het
werkgeheugen,
daardoor is er weinig
ruimte om na te
denken over de diepe
betekenis en
functioneel gebruik.

Woordenschatonderwijs
bestaat niet

Kerstavond

Op de avond vóór Kerstmis
kookte Pad een lekkere maaltijd.

Hij versierde de kerstboom.

‘Wat is Kikker laat,’ zei Pad.

Pad keek op zijn klok.

Dat was waar ook: die was stuk.

De wijzers van de klok bewogen niet meer.

Pad deed de voordeur open.

Hij keek naar buiten in het donker.

Kikker was er niet.

‘Ik maak me ongerust,’
zei Pad.

Duurzaam leren

is netwerken aanbrengen

'ik maak me ongerust'

is netwerken aanbrengen

Duurzaam leren

In het kort: hoe ontwikkelen nieuwkomers taal?

*Een rijk
aanbod en
veel
oefenkansen
in de context*

- Door in een veilige, uitdagende omgeving te kunnen leren;
- Door verbonden te zijn met met de leraar en klasgenoten;
- Door al doende te leren tijdens interessante, uitdagende opdrachten;
- Door een rijk en betekenisvol **aanbod** in authentieke contexten/vakken/situaties;
- Herhaling door:
 - langere tijd over hetzelfde uitdagende en brede onderwerp te leren;
 - taal in samenhang: én kijken, én lezen, én praten, én samen denken, én schrijven;
 - taal en kennis opbouwen met tekstsets;
 - van het onderwerp onderzoeken naar een talig eindproduct creëren;
- Productieve **interactie**: uitdagen tot uitgebreide taalproductie (veel spreken én schrijven!);
- **Feedback** op taaluitingen (gesproken en geschreven taal);
- Door taaldoelen te stellen in elke les en bij elke activiteit;
- Door taal niet makkelijk te maken, maar de leerling te helpen met moeilijke taal.
- Door taalsteun te bieden, zodat de leerling mee kan doen en succes ervaart.

Een nieuwkomer in je klas is een verrijking, een kans!

- Klasgenoten doen ervaringen op met andere culturen, gewoonten, denkwijzen, ervaringen, spelletjes, liedjes, talen, schrijfwijze, kleding, eten, geloven enz.;
- Klasgenoten ervaren: dit zijn gewone kinderen, die hetzelfde behoeften hebben als ik;
- Kinderen ontdekken dat er verschillende perspectieven zijn, dat er verschillende 'waarheden' bestaan, dat (ver)oordelen niet altijd nodig is, maar nieuwsgierigheid wel! Ze verbreden hun blik op de wereld;
- Kinderen ontwikkelen empathie en begrip voor anderen;
- Kritisch denken wordt gestimuleerd en sociale vaardigheden worden vergroot;
- Een kans om te laten zien wie we willen zijn als samenleving!
- **Kinderen worden voorbereid op de toekomst!**

Een
positieve
mindset
van de
leraar!

